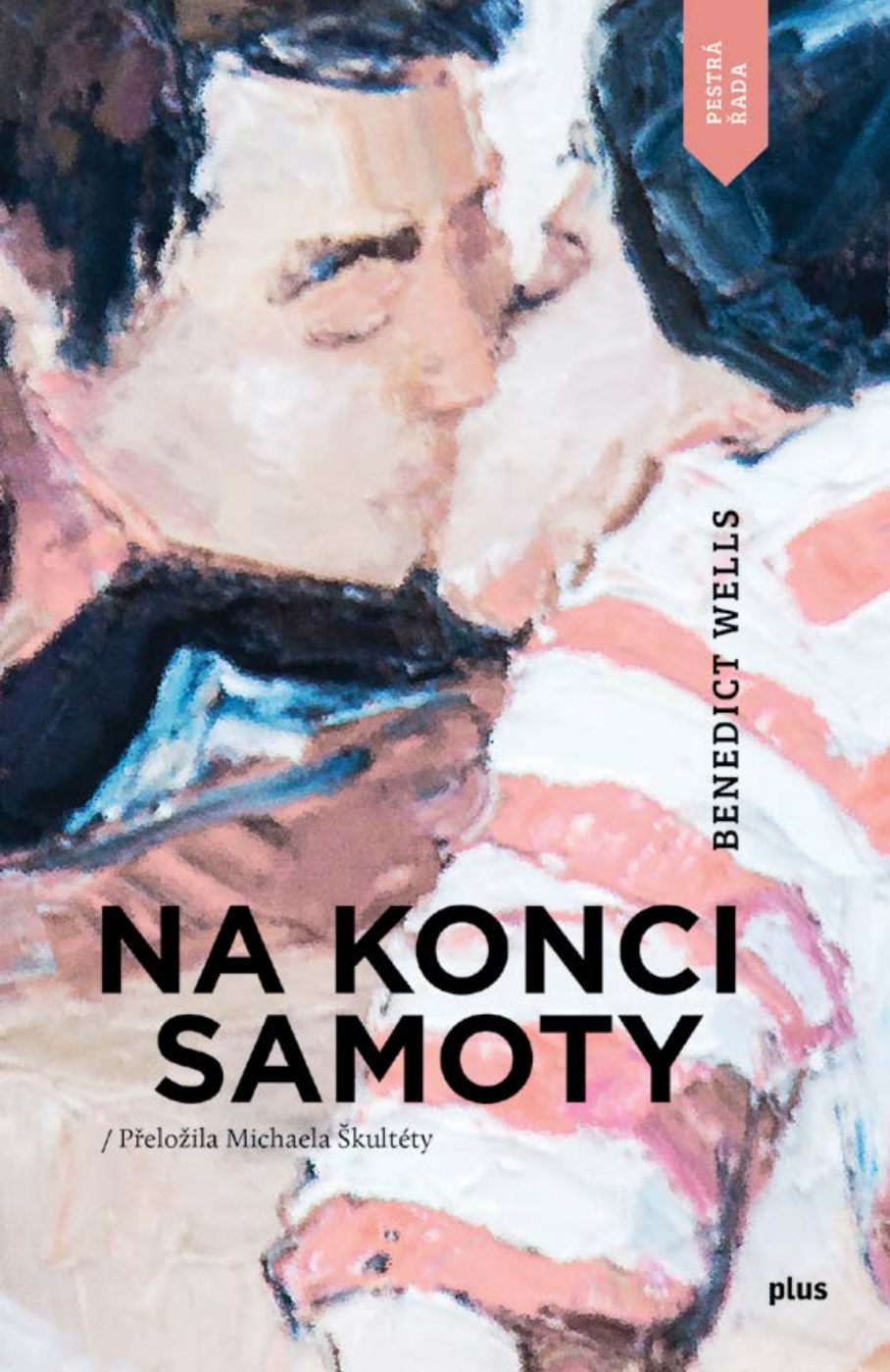

PESTRÁ ŘADA

BENEDICT WELLS

NA KONCI SAMOTY

/ Přeložila Michaela Škultéty

plus

Na konci samoty

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.nakladatelstviplus.cz
www.albatrosmedia.cz

Benedict Wells

Na konci samoty – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

plus

NA KONCI SAMOTY

PESTRÁ
ŘADA
SOUDOBÉ
PRÓZY

/ Svazek 23

BENEDICT WELLS

NA KONCI SAMOTY

/ Přeložila Michaela Škultéty

plus

Mé sestře

Kniha vychází s laskavou podporou Goethe Institutu

Copyright © 2016 by Diogenes Verlag AG Zürich
All rights reserved
Translation © Michaela Škultéty, 2017
Cover Illustration © Maria Bo / Shutterstock

ISBN tištěné verze 978-80-259-0672-9
ISBN e-knihy 978-80-259-0702-3 (1. zveřejnění, 2017)

„Draw your chair up close
to the edge of the precipice
and I'll tell you a story."

F. Scott Fitzgerald

ČÁST PRVNÍ

Znám smrt už dlouho, ale teď zná i ona mě.

Opatrně otevřu oči, několikrát zamžourám. Tma pomalu ustupuje. Strohá místnost, ozářená jen zelenými a červenými světýlky malých přístrojů a paprskem, který sem dopadá přivřenými dveřmi. Noční klid nemocnice.

Připadá mi, jako bych se probudil ze sna, jenž trval celý den. Tupá, teplá bolest v pravé noze, v břiše, v hrudi. V hlavě tiché bušení, které postupně zesiluje. Pomalu začínám tušit, co se muselo stát.

Přežil jsem.

Objevují se obrazy. Jak jedu na motorce z města, zrychluju, přede mnou zatáčka. Jak kola na okresce přestávají zabírat, vidím, jak se ke mně blíží strom, marně se mu pokouším vyhnout, zavírám oči…

Co mě zachránilo?

Zašilhám po sobě směrem dolů. Na krku límec, pravá noha zafixovaná, nejspíš v sádře, klíční kost obvázaná. Před nehodou jsem byl v dobré formě, na svůj věk dokonce v hodně dobré. Možná mi to pomohlo.

Před nehodou... Nebylo tam ještě něco úplně jiného? Ale já si nechci vzpomenout, myslím raději na den, kdy jsem děti naučil házet žabky. Na bratrovy gestikulující ruce, když se mnou diskutoval. Na cestu do Itálie, kam jsme jeli s mou ženou, a jak jsme se brzy ráno procházeli v zálivu na Amalfinském pobřeží a kolem nás svítalo a moře jemně naráželo do skal...

Zadřímám. Ve snu stojíme na balkoně. Ona se mi pronikavě dívá do očí, jako by mě prohlédla. Bradou ukáže do dvora, kde si naše děti právě hrají s chlapci od sousedů. Zatímco dcera odvážně šplhá na zídku, syn se drží zpátky a ostatní pouze pozoruje.

„To má po tobě," řekne.

Slyším, jak se směje, a vezmu ji za ruku...

Ozve se několik pípnutí. Ošetřovatel připevní nový sáček s infuzí. Ještě pořád je noc. Na nástěnném kalendáři je napsáno *září 2014*. Pokusím se posadit.

„Co je dneska za den?" Můj hlas zní cize.

„Středa," odpoví ošetřovatel. „Byl jste dva dny v kómatu."

Připadá mi, jako by mluvil o někom jiném.

„Jak se cítíte?"

Zase klesnu zpátky. „Trochu se mi točí hlava."

„To je zcela normální."

„Kdy můžu vidět svoje děti?"

„Hned ráno budu informovat vaši rodinu." Ošetřovatel jde ke dveřím, na okamžik se zastaví. „Kdyby něco, zazvoňte. Paní doktorka se na vás hned přijde podívat."

Když neodpovím, odejde z pokoje.

V tom tichu slyším každou myšlenku, a najednou jsem naprosto bdělý. Začnu procházet jednotlivé etapy své minulosti. Objevují se domněle zapomenuté tváře, vidím sám sebe jako mladého kluka na internátním hřišti a světlo své temné komory v Hamburku. Zprvu jsou vzpomínky jen neostré, ale během následujících hodin začnou být preciznější. Moje myšlenky bloudí stále dál v čase, až se nakonec zastaví u katastrofy, která vrhla stín na mé dětství.

PROUDĚNÍ
(1980)

Když mi bylo sedm, jela moje rodina na dovolenou do jižní Francie. Můj otec, Stéphane Moreau, pocházel z Berdillacu, vesnice poblíž Montpellier. Tisíc osm set obyvatel, jedno pekařství, jedna restaurace, dvě vinařství, jedno truhlářství a jedno fotbalové mužstvo. Jeli jsme navštívit babičku, která to místo poslední roky neopouštěla.

Jako vždycky, když nás čekala delší cesta autem, měl otec na sobě starou bundu ze světle hnědé kůže a v koutku úst dýmku. Matka, která většinu času dřímala, pustila kazetu s písničkami od Beatles. Otočila se ke mně.

„Pro tebe, Julesi."

„Paperback Writer", tehdy moje nejoblíbenější písnička. Seděl jsem za matkou a pobrukoval si s kapelou. Hudbu přehlušovali moji sourozenci. Sestra štípla bratra do ucha. Martin, kterému jsme říkali jenom „Marty", zaječel a stěžoval si rodičům.

„Žalobníčku pitomá." Liz ho znovu štípla do ucha.

Začali se divoce hádat, dokud se matka neotočila a na oba se nepodívala. Její pohled byl mistrovským dílem. Bylo v něm pochopení jak pro Martyho vzhledem k jeho podlé sestře, tak i pro Liz vzhledem k jejímu otravnému bratrovi, zejména však dával najevo, že veškeré hádky jsou absolutně nesmyslné, a navíc naznačoval, že hodné děti by na příští benzínce mohly dostat zmrzlinu. Moji sourozenci se hned nechali.

„Proč vlastně musíme každý rok jezdit k babičce?" zeptal se Marty. „Proč někdy nemůžeme do Itálie?"

„Protože se to tak sluší. A protože *mamie* má radost, když přijedeme," odpověděl otec francouzsky, aniž spustil pohled ze silnice.

„To není pravda. Nemá nás vůbec ráda."

„A taky divně páchne," prohlásila Liz. „Jako starý čalouněný nábytek."

„Ba ne, páchne jako zatuchlý sklep," řekl můj bratr.

„Neříkejte pořád o *mamie* takové věci!" Otec manévroval vůz po kruhovém objezdu.

Díval jsem se z okénka. V dálce byl vidět tymián, různé nízké keře a zakrslé borovice. Vzduch v jižní Francii voněl kořenitěji, barvy byly intenzivnější než doma. Sáhl jsem do kapsy a hrál si se stříbrnými mincemi, franky, které mi zbyly z loňska.

K večeru jsme dorazili do Berdillacu. Zpětně mi to místo vždycky připomíná mrzutého, ale v zásadě milého starce, který celý den podřimuje. Stejně jako v mnoha jiných částech Languedocu tu byly domy postavené z pískovce, měly jednoduché okenice a narudlé, zvětralé cihlové střechy, které slunce stojící nízko na nebi zalévalo bílým světlem. Když kombík zastavil před domem na konci Rue Le Goff, pod koly zaskřípal štěrk. Z té budovy vyzařovalo cosi strašidelného, venkovní fasáda byla porostlá břečťanem, střecha se rozpadala. Bylo to tu cítit minulostí.

Otec vystoupil první a pružným krokem spěchal ke dveřím. Musely to tehdy být „jeho" roky, jak se říká. V pětatřiceti měl dosud husté, černé vlasy a ke každému se choval s laskavou zdvořilostí. Často jsem vídal, jak ho obklopili sousedi a kolegové a napjatě naslouchali, když hovořil. Mohl za to jeho hlas: jemný, ani příliš hluboký, ani příliš vysoký, přízvuk pouze naznačený, ovinul jím posluchače jako neviditelným

lasem a přitahoval si je k sobě. Pracoval jako auditor a velice si ho cenili, ale jemu záleželo jenom na jeho rodině. Každou neděli pro všechny vařil, vždycky si na nás děti udělal čas a se svým mladistvým úsměvem působil optimisticky. Když jsem si ovšem později prohlížel jeho fotografie, poznal jsem, že už tenkrát nebylo něco v pořádku. Jeho oči. Byl v nich záblesk bolesti, možná i strachu.

Ve dveřích se objevila babička. Měla pusu nakřivo a na syna se skoro nepodívala, jako kdyby se za něco styděla. Objali se.

My děti jsme tu scénu pozorovaly z vozu. Říkalo se, že naše babička byla v mládí skvělá plavkyně a byla oblíbená v celé vesnici. Muselo to být před sto lety. Její paže vypadaly křehce, kůži na hlavě měla svraštělou jako želva a zdálo se, že hluk, způsobený vnoučaty, skoro nedokáže snést. Bály jsme se jí a bály jsme se i jejího skrovně zařízeného domu se staromódními tapetami a železnými postelemi. Nechápaly jsme, proč sem chce otec léto co léto jezdit. „Bylo to, jako by se rok co rok musel vracet na místo, kde zažil svoje největší ponížení," řekl jednou Marty.

Ale bylo tam i něco jiného: vůně kávy. Sluneční paprsky na dlaždičkách v salonu. Tiché řinčení z kuchyně, když moji sourozenci chystali příbory na snídani. Otec zahloubaný do novin, matka spřádající plány na den. Potom výlety do jeskyní, cyklotúry nebo partička pétanque v parku.

Na sklonku srpna každoroční vinařské slavnosti v Berdillacu. Večer hrála kapela, domy byly vyzdobené lampiony a girlandami a ulicemi se nesla vůně grilovaného masa. Moji sourozenci a já jsme seděli na velkém schodišti před radnicí a dívali se, jak dospělí tančí na návsi. V ruce jsem držel fotoaparát, který mi svěřil otec. Těžký a drahý přístroj značky

Mamiya; dostal jsem za úkol slavnost fotografovat. Považoval jsem to za čest, otec jinak své fotoaparáty nikomu nepřenechával. Hrdě jsem udělal pár snímků, zatímco on elegantně prováděl matku po parketu.

„Táta je dobrý tanečník," poznamenala Liz znalecky.

Mé sestře bylo jedenáct, byla to vysoká dívka se světlými kadeřemi. Už tenkrát měla něco, čemu jsme s bratrem říkali „divadelní nemoc"; Liz se neustále chovala, jako by stála na jevišti. Zářila, jako by na ni mířilo několik reflektorů, a mluvila tak hlasitě a zřetelně, že ji bez problémů slyšeli dokonce i lidé v posledních řadách. Před cizími ráda předstírala předčasnou zralost, ale ve skutečnosti teprve překonala princeznovskou fázi. Moje sestra kreslila a zpívala, ráda si hrála venku s dětmi od sousedů, často se celé dny nesprchovala, jednou se chtěla stát vynálezkyní a pak zase snila o tom, že bude elfkou, a zdálo se, že se jí v hlavě odehrává tisíc věcí najednou.

Většina holek si z Liz tehdy dělala legraci. Často jsem vídal, jak matka sedí u ní v pokoji a chlácholivě jí něco povídá, protože ji spolužačky trápily nebo jí schovaly školní batoh. To jsem do Lizina pokoje směl i já. Ona pak kolem mě divoce ovinula paže, cítil jsem na kůži její horký dech a Liz mi ještě jednou pověděla všechno, co svěřila matce, a nejspíš ještě víc. Miloval jsem sestru jako nic na světě a nezměnilo se to, ani když mě o léta později nechala na holičkách.

*

Po půlnoci vesnici stále svíralo vlhké parno. Muži a ženy, kteří ještě zbyli na tanečním parketu – naši rodiče k nim patřili –, měnili po každé písni partnery. Udělal jsem další snímek, i když jsem už Mamiyu skoro nemohl udržet.

„Dej mi ten foťák," řekl mi bratr.

„Ne, táta ho dal mně. Mám na něj dávat pozor."

„Jenom na chvilku, chci udělat jen jednu fotku. Ty to beztak neumíš."

Marty mi fotoaparát vytrhl.

„Nebuď na něj tak hnusnej," ozvala se Liz. „Měl hroznou radost, že ho smí mít."

„Jo, ale jeho fotky nestojí za nic, neumí to s expozicí."

„Jsi děsnej chytrolín, není divu, že s tebou nikdo nekamarádí."

Marty udělal pár fotek. Byl prostřední dítě. Deset let, brýle, tmavé vlasy, bledý, nenápadný obličej. Zatímco v mých a Lizinných rysech se zřetelně odráželi naši rodiče, on s nimi neměl co do zevnějšku nic společného. Marty jako by přišel z jakéhosi odnikud, cizinec, který zaujal místo mezi námi. Neměl jsem ho ani trochu rád. Ve filmech, na které jsem se díval, byli starší bratři vždycky hrdinští hoši, co se zastávali mladších sourozenců. Můj bratr byl naproti tomu samotář, který dřepěl celý den ve svém pokoji a hrál si se svou mravenčí kolonií nebo zkoumal vzorky krve rozpitvaných mloků a myší – zdálo se, že jeho zásoba mrtvých zvířátek je nevyčerpatelná. Liz ho nedávno označila za „odporného exota" a řekl bych, že trefila docela do černého.

Z té dovolené ve Francii mi kromě téhle dramatické události zůstalo v paměti jenom pár útržků. Ještě si ovšem dobře vzpomínám, jak jsme my sourozenci na slavnosti pozorovali francouzské děti, které hrály na návsi fotbal, a jak nás při tom zaplavil pocit cizoty. Všichni tři jsme se narodili v Mnichově a cítili jsme se být Němci. U nás doma nebylo kromě speciálních jídel skoro nic, co by poukazovalo na naše francouz-

ské kořeny, a francouzsky jsme mluvili pouze zřídka. Přitom naši rodiče se seznámili v Montpellier. Otec se tam po škole odstěhoval, protože chtěl utéct před svou rodinou. Matka se tam odstěhovala, protože milovala Francii. (A protože chtěla utéct před svou rodinou.) Když rodiče vyprávěli o těch časech, pak mluvili o večerech, kdy chodili do kina a kdy matka hrála na kytaru, o prvním setkání na studentském večírku u společného kamaráda nebo jak spolu – to už byla matka těhotná – odešli do Mnichova. Po takovém vyprávění jsme mí sourozenci a já vždycky měli pocit, že rodiče známe. A později, když byli pryč, jsme byli nuceni zjistit, že jsme o nich nevěděli nic, vůbec nic.

*

Vyšli jsme si na procházku, ale když jsme vyráželi, neprozradil nám otec, kam máme namířeno, a ani cestou skoro nepromluvil. Všech pět nás vyšplhalo na pahorek a došli jsme k lesu. Otec se zastavil před mohutným dubem.

„Vidíte, co je do něj vyryté?“ zeptal se, ale působil duchem nepřítomně.

„L'arbre d'Eric,“ přečetla Liz. „Erikův strom.“

Prohlíželi jsme si ten dub. „Tady někdo usekl větev.“ Marty ukázal na okrouhlé, odulé místo na kmeni.

„Ano, skutečně,“ zamumlal otec.

Sourozenci a já jsme strýce Erika nikdy nepoznali, říkalo se, že zahynul už před mnoha lety.

„Proč se ten strom tak jmenuje?“ chtěla vědět Liz.

Otcův výraz se vyjasnil. „Protože tady můj bratr sváděl děvčata. Zavedl je sem, posadili se na lavičku, dívali se dolů do údolí, recitoval jim básně a potom je políbil.“

„Básně?“ opakoval Marty. „A to fungovalo?“

„Pokaždé. A proto pak nějaký vtipálek vyryl nožem do kůry ten nápis.“

Zadíval se na jitřně chladnou modř oblohy, matka se o něj opřela. Já si prohlížel strom a v duchu si opakoval: *L'arbre d'Eric.*

*

A pak přišel konec prázdnin, ještě poslední výlet. V noci zase pršelo, z listů visely tlusté dešťové kapky, ranní vzduch mi svěže dopadal na kůži. Jako vždy, když jsem vstal brzy, jsem měl báječný pocit, že den patří mně. Před několika dny jsem poznal jednu místní dívku, Ludivine, a vyprávěl jsem o ní matce. Otci se jako pokaždé na konci naší dovolené ve Francii ulevilo, že má to všechno na rok za sebou. Někdy se zastavil a něco vyfotografoval, přitom si pro sebe neustále pískal. Liz kráčela napřed, Marty se vlekl za námi jako poslední, skoro pořád jsme na něj museli čekat.

V lese jsme narazili na řeku plnou štěrku, přes kterou ležel kmen stromu. Protože jsme stejně museli na druhou stranu, zeptali jsme se se sourozenci, jestli po něm můžeme přejít.

Otec si stoupl na kládu a vyzkoušel ji. „Mohlo by to být nebezpečné,“ řekl. „Já po tom tedy rozhodně nepůjdu.“

I my jsme skočili na kmen. Teprve teď nám došlo, jaká je pod námi hloubka, jak kluzká je kůra a jak kamenitá a široká je řeka. Měli jsme před sebou asi deset metrů, kdo by uklouzl a spadl dolů, zaručeně by se zranil.

„Kousek dál bude beztak most,“ řekla Liz. I když jindy vyzkoušela všechno, tentokrát to vzdala a šla dál, bratr za ní. Jen já jsem zůstal stát. Strach mi byl tehdy cizí, teprve před několika měsíci jsem se jako jediný ze třídy odvážil sjet na

kole prudký svah. Po několika metrech jsem ztratil nad bicyklem kontrolu, převrátil jsem se a zlomil si ruku. Ale jen co mi sundali sádru a kost mi srostla, vyhlížel jsem další nebezpečné dobrodružství.

Pořád ještě jsem civěl na kládu před sebou a bez velkého přemýšlení jsem po ní vykročil.

„Ty ses zbláznil," volal Marty, ale já ho neposlouchal. Jednou jsem uklouzl a skoro spadl, při pohledu na kamenitou řeku pode mnou se mi zatočila hlava, ale to už jsem byl skoro v polovině. Srdce mi bušilo rychleji, poslední dva metry jsem běžel a šťastně jsem dorazil na druhou stranu. Samou úlevou jsem zvedl ruce nad hlavu. Až k mostu šla moje rodina po levém břehu řeky, já sám po pravém, občas jsem se po nich podíval a zakřenil jsem se. Ještě nikdy jsem nebyl tak pyšný.

*

Řeka vedla ven z lesa. Byla mohutnější, proud byl rychlejší, déšť z uplynulých dní způsobil, že hladina stoupla. Břeh byl rozbahněný a změklý, cedule varovala výletníky, aby nechodili příliš blízko.

„Kdo tam spadne, ten se utopí." Marty se díval na burácející vodu.

„Snad tam zahučíš, takže se tě konečně zbavíme," mínila Liz.

Marty se ji pokusil kopnout, ale ona šikovně uhnula a zavěsila se do matky tak samozřejmě a ležérně, jak to dovedla jen ona.

„Zase jsi byla drzá?" zeptala se matka. „Vypadá to, že tě u babičky budeme muset nechat."

„Ne," vyhrkla Liz s napůl hraným a napůl opravdovým zděšením. „Prosím ne."

„Nedáváš mi bohužel na výběr. Babička se o tebe dobře postará." Napodobila babiččin káravý pohled a Liz se rozesmála.

Matka byla jednoznačnou hvězdou rodiny, každopádně pro nás děti. Byla atraktivní a křehká, měla přátele po celém Mnichově a pořádala večeře, na které chodili i umělci, hudebníci nebo divadelní herci, které poznala bůhvíkde. Mimochodem, dost ji podceňuju, když ji popisuju jako „atraktivní" nebo „křehkou". Jsou to žalostná slova, která nemohou ani náznakem vyjádřit náš pocit, že máme čirou náhodou za matku směsici Grace Kellyové a Ingrid Bergmanové. Jako dítěti mi připadalo nepochopitelné, že nevede život slavné herečky, ale že je prostě jenom učitelka. Ona sama brala svoje domácí povinnosti často s pobaveným a zároveň láskyplným úsměvem a teprve později jsem si uvědomil, jak stísněně se musela cítit.

Odpočinuli jsme si na louce na břehu řeky. Otec si nacpal dýmku, snědli jsme bagety se šunkou, které jsme si přinesli. Matka později zahrála na kytaru několik šansonů Gilberta Bécauda.

Když s otcem zpívali, začal Marty koulet očima. „Prosím, přestaňte. Je to děsně trapný."

„Vždyť tady nikdo není," namítla matka.

„Ale je, tamhle!"

Bratr ukázal na protější břeh, kde se právě usadila nějaká jiná rodina. Děti byly v našem věku, měli s sebou větší štěně, křížence, který pobíhal mezi nimi.

Bylo poledne, slunce stálo vysoko na nebi. V horku jsme si s Martym svlékli trička a natáhli se na deku. Liz si čmárala do bloku; drobné kresby a znovu a znovu svoje jméno. Tehdy často zkoušela, jakým písmem vypadá nejkrásněji, a psala ho všude: na papír, na stůl, do pořadače nebo na ubrousky: *Liz, Liz, Liz.*

Rodiče se šli projít a zaklesnutí do sebe zmizeli v dálce, my sourozenci jsme zůstali na louce. Krajina byla prosycená sluncem. Marty a Liz hráli karty, já drnkal na kytaru a pozoroval rodinu na druhé straně řeky. Znovu a znovu jsem slyšel jejich smích, protkávaný psím štěkáním. Jeden chlapec občas házel klacík, který kříženec okamžitě aportoval, až to hocha očividně začalo nudit a schoval klacík pod deku. Pes si chtěl ale hrát dál, pořád běhal za jednotlivými členy rodiny a nakonec zamířil o kus dál po proudu řeky. V křoví na břehu se tam zachytila větší větev. Pes se ji pokoušel odtáhnout v tlamě, ale nedařilo se mu to. Proud byl na tom místě prudký a silný. Jako jediný jsem tu scénu pozoroval a cítil jsem, jak se mi zježily chlupy na zátylku.

Mladý pes tahal za větev a ve své rozpustilosti se stále více přibližoval k hučící vodě. Zrovna když jsem na to chtěl rodinu naproti upozornit, uslyšel jsem zavytí. Kus břehu se prostě odlomil a pes spadl do vody. Pouze předními tlapami a zuby dál svíral větev. Kňučel a snažil se vydrápat zpátky na drolící se břeh, ale proud byl příliš silný. Kňučení začalo být hlasitější.

„Ach můj bože," vydechla Liz.

„Nezvládne to," řekl Marty. Znělo to tak rozhodně, jako by byl soudcem nad touto scénou.

Rodina na druhém břehu se rozběhla k psovi. Když k němu dorazili, větev se zrovna uvolnila z křoví a i s křížencem ji to neslo pryč.

Pes se ještě chvíli držel nad vodou, pak zmizel v řece. Zatímco děti naproti křičely a plakaly, já se odvrátil a pohlédl do tváře svým sourozencům. Na jejich výrazy jsem už nikdy nezapomněl.

*

Večer v posteli jsem ještě stále slyšel to psí vytí. Liz byla celý den sklíčená, Marty skoro nemluvil. Nejzvláštnější ze všeho však bylo, že naši rodiče nebyli u toho, když se to stalo. Samozřejmě se nás po návratu snažili utěšit, to ale neměnilo nic na tom, že moji sourozenci a já jsme zažili něco, co otřáslo pouze námi samotnými.

Tenkrát jsem se polovinu noci převaloval v posteli. Nedokázal jsem pustit z hlavy, jak bylo to ničím nezkalené štěstí rodiny z druhého břehu během několika vteřin zničeno. Znovu jsem si vzpomněl na strýce Erica a jak nám jednou řekli, že „zahynul". Dosud jsem si žil jako v bavlnce, ale očividně existovaly neviditelné síly a proudy, které mohly rázem všechno změnit. Neboť se zdálo, že na světě jsou rodiny, které osud ušetří, a jiné, které k sobě přitahují neštěstí, a já se té noci sám sebe ptal, zda k nim patří i ta moje.

U VÝHYBKY
(1983–1984)

Otři a půl roku později, prosinec 1983: poslední Vánoce s rodiči. V podvečer jsem stál u okna ve svém pokoji, zatímco ostatní připravovali obývák. Jako každý rok mě zavolají, teprve až bude všechno vyzdobené, ale jak dlouho to ještě potrvá? Slyšel jsem bratrovo reptání, matčin smířlivý smích, slyšel jsem, jak sestra a otec diskutují, který ubrus použít. Abych se rozptýlil, díval jsem se do dvora, na zimně holé stromy, houpačku a domeček na stromě. Za poslední léta se toho změnilo hodně, ale nikdy ne pohled do milovaného dvora.

Ozvalo se zaťukání na dveře. Vešel otec, na sobě měl námořnicky modrý kašmírový svetr a okusoval dýmku. Teď už mu táhlo na čtyřicet. Černé vlasy mu vepředu prořídly, chlapecký úsměv zmizel. Co se to s ním stalo? Před pár lety ještě působil vesele a optimisticky, teď v mém pokoji stála nahrbená postava.

On a matka už jen zřídkakdy něco podnikali ve dvou, zato otec na celé hodiny mizel fotografovat. Své snímky nám však nikdy neukázal, a dokonce i když jsem si hrál s kamarády, cítil jsem ho v zádech i s jeho mrzutými pohledy. Svět viděný otcovýma očima byl místem neustálých nebezpečí. Třeba v autě, když za volantem seděla matka. („Jedeš moc rychle, Leno, ještě nás všechny zabiješ.“) Nebo když jsem chtěl jako každé léto přejít řeku u Berdillacu a kráčel po kládě. („Julesi, já už se na to *opravdu* nemůžu dívat, jestli spadneš, zlomíš

si vaz!“) Nebo když chtěla jít Liz s kamarádkami ze školy na koncert. („To ti zakazuju, kdo ví, co tam bude za lidi!“) Kdyby můj otec napsal nějakého rádce, jmenoval by se nejspíš *Nech to radši být*.

Uvolnil se, jen když si s přáteli kopal v parku, a to jsem ho pak obdivoval za to, jak se s míčem na noze vznáší po hřišti a jeho protihráči nemají šanci. V mládí hrál ve Francii ve fotbalovém klubu a zůstal mu neomylný cit pro prostor, dokázal vytušit soupeřovy přihrávky a ve správnou chvíli se vecpat do mezery. Jako kdyby byl jediný, kdo té hře doopravdy rozumí.

Otec se postavil k oknu vedle mě. Voněl tabákem a svou trpkou, mechovou vodou po holení. „Těšíš se na oslavu, Julesi?“

Když jsem přikývl, poplácal mě po rameni. Dřív jsme se, když přišel večer z práce, chodili často procházet po Schwabingu. Tehdy ještě existovaly staré hospůdky na rohu a kavárny, kam se chodilo na kafe na stojáka, špinavé žluté telefonní budky a krámky se smíšeným zbožím, kde se prodávala čokoláda, vlněné punčochy nebo – můj favorit – certifikované pozemky na Měsíci. Naše čtvrť působila jako přerostlá vesnice, kde čas ubíhá o něco pomaleji. Někdy jsme si ještě někde v parku dali zmrzlinu a otec mi vyprávěl, jak jako mladý muž pracoval půl roku v southamptonském přístavu, aby si vydělal na studium a naučil se anglicky, nebo jaké kousky vyváděl jeho bratr Eric, když byli malí, a tyhle historky jsem měl ze všeho nejraději.

Obzvlášť se mi ale do paměti vryla rada, již mi dal na naší poslední procházce. Zpočátku jsem si toho s jeho slovy nedokázal příliš počít, ale v průběhu let se pro mě stala čímsi na způsob odkazu.

Otec mi tehdy řekl: „Nejdůležitější ze všeho je, abys našel svého *pravého* přítele, Julesi." Všiml si, že jsem ho nepochopil, a naléhavě se na mě podíval. „Tvůj pravý přítel je někdo, kdo je vždycky tady, celý život jde po tvém boku. Musíš ho najít, je to důležitější než cokoli jiného, i než láska. Protože láska může pominout." Vzal mě za ramena. „Posloucháš mě?"

Hrál jsem si s klacíkem, který jsem našel na zemi, a zahodil jsem ho. „Kdo je tvůj pravý přítel?" zeptal jsem se.

Otec jen potřásl hlavou. „Já ho ztratil," řekl, dýmku mezi zuby, „není to zvláštní? Prostě jsem ho jenom tak ztratil."

Nevěděl jsem, co si s tím vším mám počít, a možná jsem taky tušil, že z těch dobře míněných slov prosvítá jeho vlastní zklamání. Přesto jsem si jeho radu vštípil do paměti. Přeju si, abych to byl neudělal.

„Slyšel jsem, že dostaneš opravdu skvělý dárek," řekl mi otec francouzsky, když z pokoje zase odcházel.

„Vážně? A co?"

Usmál se. „Těch pár minut to ještě budeš muset vydržet."

Bylo to pro mě těžké. Zvenku už jsem slyšel klavír – „Tichou noc" a „A la venue de Noël". A pak, konečně, přiběhli chodbou Liz a Marty a rozrazili dveře.

„Pojď, honem!"

Stromek v obýváku sahal až do stropu a byl ozdobený koulemi, dřevěnými figurkami a svíčkami, pod ním ležela hromada dárků, vonělo to tu voskem a jedlovými větvemi. Na stole byl velký krocan, k tomu gratinované brambory, jehněčí ragú, roastbeef, brusinková marmeláda, dort s máslovým krémem a briošky se slanou náplní. Vždycky toho bylo příliš, takže jsme zbytky v následujících dnech jedli přímo z ledničky jako studenou svačinu, což jsem obzvlášť miloval.

Po jídle jsme zpívali koledy, potom následoval poslední rituál před velkým rozbalováním dárků: matka zahrála na kytaru „Moon River“. Pokaždé si tu chvíli vychutnávala.

„Opravdu si chcete tu písničku poslechnout?“ ptala se.

„Ano,“ volali jsme všichni.

„No, já nevím. Myslím, že jste jenom zdvořilí.“

„Ale ne, vážně ji chceme slyšet!“ volali jsme, hlasitěji než předtím.

„Sežeňte mi nové publikum,“ povzdechla si matka zklamaně. „Tohle už má dost a mě už nechce.“

Křičeli jsme stále hlasitěji, dokud se přece jen nechopila kytary.

Naše matka pro nás ještě pořád byla středobodem rodiny. Když byla poblíž, staly se z hádek mých sourozenců směšné slovní souboje, jimž se člověk smál, a školní krize se proměnily v drobné nezdary, které se daly bez problémů zvládnout. Stávala Liz modelem pro její kresby nebo si nechávala od Martyho pod mikroskopem ukazovat výsledky jeho bádání. Mě učila vařit, a dokonce mi prozradila tajný recept na svůj „neodolatelný koláč“, lepkavou čokoládovou břečku, na níž se stal člověk okamžitě závislý. A třebaže byla trochu líná – klasická scéna: matka leží na gauči a diriguje nás, abychom jí přinesli něco z ledničky – a potají kouřila, všichni jsme chtěli být jako ona.

Konečně začala hrát a její hlas naplnil místnost.

Moon River, wider then a mile,
I’m crossing you in style some day.
Oh, dream maker, you heart breaker,
wherever you’re going I’m going your way.

Byl to ten okamžik v roce, kdy bylo všechno, jak má být. Liz naslouchala s otevřenými ústy, bratr dojatě kutil něco s brýlemi a otec poslouchal se smutkem v očích, ale s uchváceným výrazem. Vedle něj seděla teta Helene, matčina starší sestra, veselá, mohutná žena, která žila sama v bytě ve čtvrti Glockenbachviertel a pokaždé nám dávala obrovské dárky. Kromě babičky daleko ve Francii to byla jediná příbuzná, kterou jsme ještě měli: tenká větev na rodokmenu rodiny Moreauových.

Jakmile začala nadílka, popadl jsem ze všeho nejdřív dárek od otce, byl neforemný a velký. Roztrhl jsem papír: stará Mamiya. Otec se na mě zadíval pohledem plným očekávání. Fotoaparát mi připadal povědomý, ale od slavnosti v Berdillacu jsem už nefotografoval. Navíc byla Mamiya už používaná a hodně poškrábaná, čočka působila jako obří Kyklopovo oko, tlačítka při nastavování cvakala. Zklamaně jsem ji odložil a rozbaloval jsem ostatní dárky.

Od matky jsem dostal červený notes v kožené vazbě a tři knihy: *Toma Sawyera*, *Malého prince* a *Krabata*. Ještě stále mi večer četla, čím dál častěji ale nechala předčítat mě a chválila mě, když se mi to dařilo. Před nedávnem jsem poprvé sám napsal příběh o zakletém psovi. Matce se velice líbil. Vzal jsem červený notes do ruky a později, když ostatní hráli deskové hry, jsem si do něj zapisoval svoje myšlenky.

*

Krátce před Novým rokem jsme otce poprvé a naposledy viděli plakat. Ležel jsem to odpoledne na posteli a psal novou povídku. Pojednávala o knihovně, v níž spolu knihy v noci potají hovořily, navzájem se chlubily svými autory nebo si stěžovaly na špatné místo v některé ze zadních polic.

Do pokoje bez zaklepání vešla moje sestra. Spiklenecky se zakřenila a zavřela za sebou dveře.

„Co je?“

Její odpověď šlo předem jasně vymezit. Liz bylo už čtrnáct a existovaly přesně tři věci, které ji zajímaly: kreslení, kýčovité zamilované filmy a kluci. Stala se z ní nejhezčí dívka ze třídy; měla plavé kudrny, hluboký hlas a úsměv, jímž si dovedla každého omotat kolem prstu. Na školním dvoře byla o přestávkách často k vidění v obležení skvadry děvčat, jimž vyprávěla, s kterým klukem se kde líbala a jak nudné nebo v nejlepším případě průměrné to bylo. *Nikdy* to nebylo dobré a *vždycky* to byli starší kluci z města, kluci od ní ze třídy proti nim neměli žádnou šanci. Občas i tak zkusili štěstí, ale Liz je ignorovala.

Posadila se ke mně na postel a šťouchla do mě. „Ty zrádce.“

Ještě pořád jsem psal povídku a skoro jsem ji nevnímal. „Proč jako?“

„Líbal ses s holkou.“

Zahořely mi tváře. „Jak to víš?“

„Jedna kamarádka tě viděla. Tvrdila, že to bylo hned tady před dveřmi a že jsi té holce strčil jazyk do krku. Jako dva labradoři, povídala.“

Liz se rozesmála, vzápětí mi vzala notes z ruky a začala do něj čmárat postavičky a k tomu všude dokola své jméno. *Liz, Liz, Liz.*

S tou pusou to byla pravda. Uměl jsem si s dívkami povídat, jako by to byli kluci, a tu a tam ke mně pod lavicí doputovalo milostné psaníčko. Zdálo se, že život je plný takových příslibů, a moje sebejistota rostla. Byl jsem sice mluvčím třídy, ale často jsem při vyučování vyrušoval nebo jsem si s le-

žérním úšklebkem dal nohy na lavici, dokud mě učitel nenapomenul. Později jsem svoje chování vnímal jako arogantní, ale tehdy se mi líbilo, že kamarádům udávám tón a jsem ve středu dění. Začal jsem trávit čas se staršími kluky a často jsem se pral. Když někdo z nové skupiny prohodil na můj účet nějakou poznámku, okamžitě jsem po něm skočil. Nikdy to nebylo myšlené úplně vážně, ale ani to nikdy nebyla jenom legrace. Pár těch starších kluků už hulilo trávu a pilo alkohol, ale já zatím váhal, když mi něco nabízeli, a taky jsem jim nevyprávěl, že rád čtu nebo si vymýšlím příběhy. Věděl jsem, že by se mi vysmáli a že tuhle svou stránku musím dobře skrývat.

„Jaký to bylo, to líbání?" Liz mi hodila notes do klína.

„Do toho ti nic není."

„Tak už to vyklop. Jindy si přece taky všechno říkáme."

„Jo, ale teď prostě nechci."

Vstal jsem a šel do otcovy pracovny, kde to bylo vždycky trochu cítit prachem a starým papírem. Když jsem uslyšel, že sestra jde za mnou, předstíral jsem zaneprázdnění a začal se přehrabovat v zásuvkách psacího stolu. Ve většině byla jenom pouzdra na brýle, kalamáře a zažloutlé papíry. V nejspodnější zásuvce jsem ovšem narazil na Leicu. Tělo černé, objektiv stříbrný. Byla v původním pouzdře, nikdy jsem s ní otce neviděl fotografovat. V zásuvce byl také dopis, napsaný francouzsky, rukopis jsem neznal.

Milý Stéphane, ten fotoaparát je pro tebe. Má ti připomínat, kdo jsi, a také to, co život nikdy nesmí zničit. Prosím, pokus se mě pochopit.

Od koho byl ten dopis? Vrátil jsem ho do zásuvky a zkoumal fotoaparát, sundal jsem krytku, pod kterou se vkládal film, a pootočil objektivem. Ve světle, jež dovnitř dopadalo oknem, zatančil prach.

Liz právě objevila svůj odraz v malém zrcadle. Nadšeně se prohlížela ze všech stran, pak se opět otočila ke mně.

„A co když já se ještě s nikým nelíbala?"

„Cože?"

Moje sestra si hryzala spodní ret a mlčela.

„Ale vždyť pořád vykládáš, s kým vším ses muchlovala." Aparát se mi houpal na ruce. „O ničem jiném nemluvíš."

„Chci, aby moje první pusa byla něco mimořádného, já…"

Ozvalo se zavrzání. Ve dveřích se objevil bratr, který bezpečně vycítil, kdy a kde se v bytě vyměňují tajnosti. Ďábelsky se šklebil, takže se dalo vytušit, že nás poslouchal.

Martymu bylo tehdy třináct, byl to samotář a šprt s kovovými brýlemi, bledý a tenký jako kousek křídy. Dítě, které nesnášelo děti, věšelo se na dospělé a jinak schválně zůstávalo o samotě. Odjakživa byl ve stínu své sestry, která ho provokovala, kde jen mohla, ve škole si ho nikdy nevšímala a posmívala se mu, že nemá skoro žádné kamarády. A teď mu – jako dar z nebe – spadly do klína tajné informace, jež mohly sestřinu pověst v naší škole zničit.

„Zajímavé," prohlásil. „Proto vždycky všechny kluky odpálkuješ? Protože se bojíš? Protože jsi mimino, co radši kreslí kýče a mazlí se s mámou?"

Liz chvíli trvalo, než se vzpamatovala.

„Jestli to někomu řekneš, tak…"

„Tak co?" Marty se rozesmál a vydával přehnané mlaskavé zvuky.

Liz se na něj vrhla. Navzájem si rvali vlasy a kopali do sebe. Pokusil jsem se sourozence oddělit a neviděl jsem, kdo mi vyrazil fotoaparát z ruky, zahlédl jsem už jenom, jak letí pokojem a objektivem napřed končí na... Zatraceně.

Okamžitě bylo ticho. Zvedl jsem Leicu, objektiv byl prasklý.

Chvíli jsme se radili, co budeme dělat.

„Prostě ji vrátíme zase do šuplíku," navrhla Liz. „Třeba si toho ani nevšimne."

A jako vždycky měla sestra poslední slovo.

Toho dne přišel otec domů překvapivě brzy. Vypadal rozrušeně a okamžitě zmizel ve své pracovně.

„Pojďte se mnou!" zavelela Liz.

Všichni tři jsme škvírou ve dveřích pozorovali, jak otec chvíli bezcílně chodí po místnosti a neustále si vjíždí rukou do vlasů. Pak vzal sluchátko zeleného telefonu s otočným číselníkem a vytočil číslo.

„To jsem ještě já," řekl se svým měkkým akcentem, „Stéphane. Chtěl jsem vám říct, že děláte chybu. Nemůžete jenom tak..."

Osoba na druhém konci ho zřejmě okamžitě odbyla, protože otec se viditelně shrbil. Pořád dokola opakoval „Ale vy..." nebo „Ale ano, to je...", jednou dokonce použil úpěnlivé „Prosím", ale už se skoro nedostal ke slovu.

„Snad jsem si zasloužil alespoň upozornění," řekl nakonec. „Po dvanácti letech. Já přece..."

Zase byl přerušen. Potom prostě zavěsil.

Šel doprostřed místnosti a zůstal tam několik vteřin nehybně stát, jako by ho někdo odpojil od elektřiny. Bylo to strašidelné.

Konečně se do něj znovu vrátil život. Přistoupil k psacímu stolu a já okamžitě věděl, kterou zásuvku otevře. Nejprve si

přečetl dopis, potom vytáhl Leicu. Když si všiml zničeného objektivu, krátce sebou trhl. Vrátil fotoaparát a dopis do zásuvky a šel k oknu. A pak se rozplakal. Nedokázali jsme určit, zda to bylo kvůli telefonátu nebo kvůli Leice nebo snad kvůli tíze, jež na něj v posledních letech dopadla. Věděli jsme jenom, že to nechceme vidět, a mlčky jsme se rozešli do svých pokojů.

*

Po Novém roce chtěli rodiče odjet na víkend pryč. Spontánní výlet, který podle všeho souvisel s otcovou výpovědí, ale matka nám řekla pouze to, že chtějí navštívit přátele v Montpellier a my že nemůžeme jet s nimi. Prý nás pohlídá teta.

„My ale nepotřebujeme chůvu," prohlásila Liz. „Už je mi čtrnáct."

Matka ji políbila na čelo. „Vždyť taky jde spíš o tvé mužské kolegy."

„Dík, já to slyšel," ozval se Marty, aniž vzhlédl od novin.

V našem mnichovském domě bydlelo ještě devět dalších nájemníků, mezi nimi Marleen Jacobiová, mladá, mimořádně hezká vdova, která chodila jen v tmavém. Potkávali jsme ji vždycky bez doprovodu a já jsem nechápal, jak může žít tak osaměle. Zato Liz ji velice obdivovala a byla hrozně nadšená, když se minuly na schodech nebo na ulici. Pokaždé mě štípla do paže nebo do mě šťouchla.

„Ona je prostě tak krásná!" prohlašovala bez dechu.

Její fascinace vedla k tomu, že jsme si ji s Martym začali dobírat. „Zrovna tu byla Jacobiová," řekli jsme jí to odpoledne. „Propásla jsi ji jen o pár vteřin. Vypadala *krásně* jako ještě nikdy."

„To určitě," odpověděla Liz přehnaně znuděným tónem. „Nevěřím vám ani slovo."

„Vážně, ptala se po tobě," tvrdili jsme. „Chce si tě vzít."

„Jste dětinští pitomci," opáčila Liz a plácla sebou k matce na gauč v obýváku. „Mami," řekla, „hádej, kdo se nedávno poprvé líbal s holkou?"

Matka se na mě okamžitě podívala. „Je to pravda?" zeptala se a myslím, že to řekla uznale.

Už si nepamatuju, o čem jsme mluvili potom, ale dosud si vybavuju, jak matka najednou vstala z gauče a pustila desku. *Via Con Me* od Paola Conteho. Natáhla ke mně ruku.

„Dávej pozor, Julesi," řekla, když jsme tančili. „Když chceš získat nějakou dívku, tak si s ní zatanči na tuhle písničku. Touhle písničkou ji zaručeně dostaneš."

Matka se rozesmála. Teprve o léta později jsem si uvědomil, že to byl jediný případ, kdy se mnou mluvila jako rovná s rovným.

Krátce předtím, než rodiče večer vyjeli, jsem měl ještě krátkou debatu s otcem a nejlepší bude, když ji vylíčím tak, jak jsem si ji sám ještě dlouho uchoval v paměti:

Náhodou jsem tehdy šel kolem ložnice, kde otec právě balil. Působil vystresovaně.

„Dobře že jdeš," řekl. „Musím s tebou mluvit."

Zůstal jsem stát ve dveřích opřený o rám. „Co se děje?"

Nevyrukoval s tím hned, začal svými starými pochybnostmi ohledně mých starších kamarádů, kteří se mu nezamlouvali, a že mám „nevhodné známosti". Pak se ale rozhovořil o vánočním dárku, o fotoaparátu.

„Pořád leží v koutě. Ani jednou jsi s ním nefotil, viď? Ani sis ho pořádně neprohlédl."

Najednou mi bylo otce líto, odvrátil jsem pohled.

„Je opravdu cenný. V tvém věku bych z něj měl velkou radost."

„Nevím, jak s ním mám fotit. Je tak těžký a starý."

Vtom se otec napřímil a šel ke mně. Překvapivě vysoký, šlachovitý muž. „Je to klasika, chápeš?" Na okamžik se v jeho tváři zase objevilo něco klukovského. „Lepší než ty nové přístroje. Má *duši*. Až se vrátíme, ukážu ti, jak se s ním fotí a jak se vyvolávají fotky. Domluveno?"

Váhavě jsem přikývl.

„Máš dobré oko, Julesi. Těšilo by mě, kdybys jednou fotografoval," řekl otec, a ani tato jeho slova jsem nikdy nezapomněl.

Na co z toho večera si ještě vzpomínám? Rozhodně na to, jak mě matka na rozloučenou políbila na čelo. Myslel jsem v životě jistě nejméně tisíckrát na tenhle poslední polibek a na její poslední objetí, na její vůni a chlácholivý hlas. Myslel jsem na to tak často, že si už nejsem jistý, jestli je to vůbec pravda.

*

Moji sourozenci a já jsme strávili víkend doma. S tetou jsme hráli deskovou hru Malefiz (jako vždycky bylo jediným Liziným cílem malými bílými kameny Martyho zabarikádovat) a večer jsem nám všem udělal omelety s houbami podle receptu, který mě naučila matka.

V sobotu jsme s Liz šli do kina, a tak když otec zavolal, byl doma jenom Marty. Rodiče se překvapivě rozhodli cestovat ještě pár dní. Pronajali si auto, aby mohli zajet do Berdillacu.

Nic jsem proti tomu neměl a těšil jsem se hlavně na drobné dárky a sýr, který z jižní Francie přivezou.

A potom přišel osmý leden. Byla to neděle. V následujících letech jsem se často pokoušel vybájit si temnou předtuchu, ale to je pravděpodobně nesmysl. K večeru zazvonil telefon. Když teta zvedla sluchátko, ihned jsem vycítil změnu atmosféry a sedl jsem si. I Marty okamžitě strnul. Veškeré ostatní detaily jsem ovšem zapomněl. Nevím, co jsem dělal ráno, co jsem dělal po tom telefonátu nebo proč sestra ten večer nebyla doma.

Z těch dnů mi zůstala pouze docela poslední vzpomínka, v jejíž význam jsem ovšem začal věřit teprve mnohem později.

Odpoledne jsem rozčileně přiběhl do obýváku. Liz právě kreslila komiks, bratr seděl vedle ní a psal svým škrabopisem Gunnaru Nordahlovi, což byl chlapec z Norska, s nímž si dopisoval. Liz a já jsme ovšem vždycky tvrdili, že žádný Gunnar Nordahl neexistuje a Marty si ho jen vymyslel.

Postavil jsem se před bratra jako boxer. Byl jsem právě ve fázi, kdy jsem obdivoval Muhammada Aliho a považoval se za jeho vynikajícího imitátora, především mi učarovala jeho velkohubá prohlášení.

„Hej," řekl jsem Martymu. „Dneska je řada na tobě, ty kryso. Jsi teď strýček Tom."

„Otravuješ, Julesi. Navíc ani nevím, co strýček Tom znamená."

Plácl jsem ho do ramene. Když nereagoval, zopakoval jsem to. Bratr se po mně ohnal, ale já uskočil a předstíral boxerské údery. „Létám jako motýl, bodám jako včela."

Nejspíš jsem nijak skvělý imitátor Muhammada Aliho nebyl, ale jeho typický tanec na místě jsem ovládal opravdu dobře.

Liz nás napjatě pozorovala.

Zase jsem Martyho plácl. „Ve druhém kole je řada na tobě," křičel jsem s vytřeštěnýma očima. „Bojoval jsem s aligátorem, nasadil jsem pouta blesku a uvěznil jsem hrom. Minulý týden jsem zabil skálu, poranil kámen a zmlátil cihlu, že byla zralá na nemocnici. Zato ty jsi tak ošklivý, že se na tebe při boji nebudu dívat."

„Neruš mě."

„Přesně, neruš ho," přidala se Liz jízlivě. „Zase píše svému norskému kamarádovi."

„Nudíte mě," řekl Marty.

Tentokrát jsem ho plácl do zátylku, tak silně, že se přepsal. Bratr okamžitě vyskočil a rozběhl se za mnou. Prali jsme se, nejdřív to vypadalo vážně, ale když jsem pořád dokola ječel a vykřikoval, že jsem nejlepší, Marty se proti své vůli rozesmál a pustili jsme se.

Zhruba tou dobou nastoupili moji rodiče do pronajatého renaultu, aby navštívili babičku v Berdillacu. A jedna mladá advokátka nasedla do své toyoty. Měla domluvenou večeři v Montpellier a chtěla tam být přesně. Její vůz dostal na mokré vozovce smyk a vjel do protisměru, kde se srazil s renaultem mých rodičů. Dva lidé na místě zahynuli.

Mladá advokátka přežila jen o vlásek.

KRYSTALIZACE
(1984–1987)

Co následuje, je temný úžas a hustá mlha, jen zřídkakdy prosvětlená několika krátkými vzpomínkami. Jak stojím ve svém pokoji v Mnichově a dívám se z okna, do dvora s houpačkou a s domečkem na stromě a do ranního světla, které se zachytilo ve větvích stromů. Je to poslední den v našem kompletně vyklizeném bytě, slyším, jak mě Marty volá.

„Julesi, jdeš už?"

Váhavě se odvrátím. Hlavou mi běží, že se už nikdy nepodívám do milovaného dvora, ale nic necítím, dokonce ani to, že moje dětství skončilo.

Krátce nato první noc v internátu, když přijedeme moc pozdě a oddělí mě od mých sourozenců. Jdu s kufrem holou, linoleem vyloženou chodbou, která je cítit octem, vedle mě vychovatel. Kráčí příliš rychle, trochu zaostávám. Nakonec otevře jedny dveře. Místnost se třemi postelemi, dvě z nich jsou obsazené. Ostatní děti rozespale mžourají. Abych je dál nerušil, zhasnu a svlékám se potmě. Pod polštář si schovám plyšáka. Když ležím ve své nové posteli, myslím na rodiče a na sourozence, kteří jsou blízko, a přece hrozně daleko, a nerozbrečím se, ani na vteřinu.

Vzpomínám si ještě na jeden den v zimě, o několik týdnů později. Kopcovitou, zasněženou krajinu bičuje nárazový vítr. Zapnu si bundu, držím si dlaň před obličejem a vleču se dál. Teče mi z nosu, boty udusávají čerstvý sníh, při každém kroku to zavrže. Chlad znamená šok pro moje plíce. Po hodině se